

ХАТТАМА № 9

Мемлекеттік қызметшілердің қызметтік этикасы, жол қозғалысы ережелерін сақтау, діни нанымдарды таңуға жол бермеу

Павлодар қ.

2026 жылғы 17 қыркүйек

Қатысты:

Әдеп жөніндегі уәкіл – К.Б. Байгожанова

Департамент қызметкерлері: 6 мемлекеттік қызметші.

Күн тәртібі:

- 1. Мемлекеттік қызметшілердің қызметтік этикасы, жол қозғалысы ережелерін сақтау, діни нанымдарды таңуға жол бермеу;**
- 2. Сұрақтар мен жауаптар.**

Құрметті әріптестер!

Бүгінгі семинар аясында мемлекеттік қызметшілердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы және Қазақстан Республикасы мемлекеттік қызметшілерінің Әдеп кодексінің талаптарын сақтау мәселелеріне назар аударғым келеді.

Мемлекеттік қызмет қоғам мен мемлекет тарапынан көрсетілетін ерекше сенімнің көрінісі болып табылады. Сондықтан мемлекеттік қызметшіге қойылатын талаптар тек жұмыс уақытында лауазымдық міндеттерін тиісінше орындаумен ғана шектелмейді.

Мемлекеттік қызметші мәртебесі заңнамада белгіленген шектеулерді, қызметтік әдеп пен жалпы қабылданған моральдық-әдептік нормаларды қызметтік міндеттерін орындау кезінде де, жұмыстан тыс уақытта да сақтауды көздейді.

Мемлекеттік органның беделіне және азаматтардың мемлекеттік қызметке деген сеніміне әсер етуі мүмкін мінез-құлық мәселелерінің маңызы ерекше.

1. Мемлекеттік қызметшілердің құмар ойындарға және бәс тігуге қатысуын шектеу

Заңнамада белгіленген сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулердің бірі – мемлекеттік қызметшілердің құмар ойындарға және бәс тігуге қатысуын шектеу.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 12-бабына сәйкес мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар ойын бизнесі туралы заңнамада көзделген анықтамаға сәйкес келетін ойын мекемелерінде, сондай-ақ бұл үшін бөлінбеген орындарда не телекоммуникация желілерін, оның ішінде Интернет желісін пайдалану арқылы құмар ойындарға және (немесе) бәс

тігуге қатысу бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді қабылдайды.

Аталған шектеу тек ойынға қатысу мақсатында казиноға немесе басқа да ойын мекемелеріне тікелей баруға ғана қатысты емес екеніне назар аудару қажет. Ол Интернет желісі арқылы құмар ойындарға және бәс тігуге қатысуды да қамтиды.

Сонымен қатар, Әдеп кодексіне сәйкес мемлекеттік қызметшілер қызметтік міндеттерін орындауға байланысты жағдайларды қоспағанда, ойын мекемелеріне барудан тартынуға тиіс.

Бұл шектеудің профилактикалық маңызы бар екенін түсіну қажет. Құмар ойындарға әуестену қаржылық міндеттемелер мен тәуелділікке әкелуі мүмкін, ал бұл өз кезегінде қосымша сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін туындатуы ықтимал.

Сондықтан белгіленген шектеуді сақтау тек жеке тәртіп мәселесі ғана емес, сонымен қатар мемлекеттік қызметтегі парасаттылықты қамтамасыз етудің маңызды элементтерінің бірі болып табылады.

2. Жол жүрісі қағидаларын сақтау

Келесі маңызды мәселе – мемлекеттік қызметшілердің жол жүрісі саласындағы заңнама талаптарын сақтауы.

Мемлекеттік қызметші Қазақстан Республикасының кез келген азаматы сияқты Жол жүрісі қағидаларын сақтауға және оларды бұзған жағдайда заңнамаға сәйкес жауаптылықта болуға міндетті.

Бұл ретте мемлекеттік қызметші үшін заң талаптарын сақтау ерекше маңызға ие, өйткені оның мінез-құлқын қоғам тек жеке тұлғаның әрекеті ретінде ғана емес, мемлекеттік аппарат өкілінің мінез-құлқы ретінде де бағалауы мүмкін.

Жылдамдық режимін, жол қиылыстарынан өту қағидаларын, көлік құралын басқару кезінде ұялы телефонды пайдалану талаптарын, автокөлікті тұраққа қою қағидаларын, жол белгілерінің талаптарын және өзге де белгіленген қағидаларды бұзуға жол бермеу қажет.

Әсіресе алкогольдік немесе өзге де масаң күйде көлік құралын басқаруға жол берілмейді.

Жол жүрісі қағидаларын кез келген бұзу фактісін автоматты түрде Әдеп кодексін бұзу деп бағалауға болмайды. Алайда құқық бұзушылықтың сипаты, мән-жайлары мен салдары қызметтік әдеп талаптары тұрғысынан маңызға ие болуы мүмкін. Әсіресе мемлекеттік қызметшінің әрекеті айқын қоғамға жат сипатта болса, қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікке қол сұқса немесе мемлекеттік қызметтің беделіне нұқсан келтірсе.

Сондықтан мемлекеттік қызметшілер заңды құрметтеу тек қызметтік өкілеттіктерді орындау кезінде ғана емес, күнделікті өмірде де көрініс табуға тиіс екенін есте сақтауы қажет.

3. Қоғамдық орындарда алкогольдік ішімдіктерді ішуге жол бермеу

Алкогольдік ішімдіктерді тұтыну мәселесіне де жеке тоқталған жөн.

Қазақстан Республикасының заңнамасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте көзделген жағдайларда қоғамдық орындарда алкогольдік ішімдіктерді ішкені, сондай-ақ қоғамдық орындарға адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылықты қорлайтын масаң күйде келгені үшін әкімшілік жауаптылық белгіленген.

Мемлекеттік қызметші үшін бұл мәселе қосымша әдептік маңызға ие.

Мемлекеттік қызметші жұмыстан тыс уақытта да жалпы қабылданған моральдық-әдептік нормаларды ұстануға және қоғамға жат мінез-құлыққа жол бермеуге тиіс.

Сондықтан мемлекеттік қызметшінің алкогольдік масаң күйдегі мінез-құлқы көпшілікке мәлім болып, жанжалдармен, қоғамдық тәртіпті бұзумен, азаматтарға құрметсіздік танытумен немесе мемлекеттік қызметтің беделіне нұқсан келтіруі мүмкін өзге де әрекеттермен ұштасатын жағдайларға жол бермеу қажет.

Жұмыс орнынан тыс жерде болу және жұмыс уақытының аяқталуы мемлекеттік қызметшіні заңнаманы және жалпы қабылданған мінез-құлық нормаларын сақтау міндетінен босатпайтынын түсіну маңызды.

Мемлекеттік қызметші өз іс-әрекеттерінің ықтимал беделдік салдарын түсініп, өзінің мінез-құлқымен азаматтардың мемлекеттік институттарға деген сенімін қолдауға тиіс.

4. Әріптестерге діни наным-сенімдерді таңуға жол бермеу

Келесі маңызды мәселе – мемлекеттік қызметте діни бейтараптық қағидаттарын сақтау.

Қазақстан Республикасы – зайырлы мемлекет. Әрбір азаматтың ар-ождан бостандығына құқығы бар және заң шеңберінде дінге деген көзқарасын дербес айқындайды.

Сонымен бірге мемлекеттік қызметшінің жеке діни наным-сенімдері оның лауазымдық міндеттерін орындауына және мемлекеттік органдағы қызметтік қарым-қатынастарға әсер етпеуге тиіс.

Әдеп кодексінде мемлекеттік қызметшілердің әріптестеріне өздерінің діни наным-сенімдерін таңбауы, сондай-ақ қарамағындағы қызметшілерді қоғамдық және діни бірлестіктердің және басқа да коммерциялық емес ұйымдардың қызметіне қатысуға мәжбүрлемейді көзделген.

Сондай-ақ қызметтік жағдайын және соған байланысты мүмкіндіктерін діни бірлестіктердің мүдделерінде, оның ішінде оларға деген өз көзқарасын насихаттау үшін пайдалануға жол берілмейді.

Бұл талапты басшылардың сақтауы ерекше маңызды.

Қызметтік бағыныстылық қарамағындағы қызметкерді белгілі бір діни көзқарастарды қабылдауға, діни іс-шараларға қатысуға, діни материалдарды таратуға немесе қандай да бір бірлестіктердің қызметіне қатысуға үгіттеу үшін пайдаланылмауға тиіс.

Ұжымда өзара құрметке, кемсітушілікке жол бермеуге және әр адамның дінге деген көзқарасын өз бетінше айқындау құқығын құрметтеуге негізделген қолайлы моральдық-психологиялық ахуал сақталуы қажет.

5. Мемлекеттік қызметшілердің деструктивті діни ағымдардың қызметіне тартылуына жол бермеу

Мемлекеттік қызметшілердің деструктивті діни ағымдардың қызметіне тартылуының алдын алу мәселесі де ерекше назар аударуды талап етеді.

Мемлекеттік қызметші діни сипаттағы ақпаратқа, әсіресе әлеуметтік желілер, мессенджерлер, жабық интернет-қоғамдастықтар және басқа да ақпараттық ресурстар арқылы таратылатын материалдарға сын тұрғысынан қарауы қажет.

Төзбеушілікке, азаматтардың жекелеген топтарын бір-біріне қарсы қоюға, мемлекеттің конституциялық қағидаттарын қабылдамауға, зорлық-зомбылықты, экстремизмді немесе өзге де құқыққа қайшы әрекеттерді ақтауға шақыратын материалдарға қатысты ерекше сақтық таныту қажет.

Сонымен қатар азаматтың діндар болуы өздігінен құқыққа қайшы немесе деструктивті мінез-құлықтың белгісі болып табылмайтынын атап өткен жөн. Бұл мәселе тек заңнаманы сақтау, нақты әрекеттер және азаматтарды заңсыз қызметке тартуға жол бермеу тұрғысынан қарастырылуға тиіс.

Мемлекеттік қызметші үшін мұндай тәуекелдер оның ерекше мәртебесіне, қызметтік ақпаратқа қол жеткізуіне, мемлекеттік шешімдерді қабылдауға қатысуына және мемлекеттің мүдделерін сақтау міндетіне байланысты ерекше маңызға ие.

Профилактикалық жұмыс, ең алдымен, құқықтық және дінтанушылық сауаттылықты арттыруға, алынатын ақпаратты сыни тұрғыдан бағалай білуге және қажет болған жағдайда құзыретті мамандар мен уәкілетті мемлекеттік органдарға уақтылы жүгінуге негізделуге тиіс.

6. Мемлекеттік қызметшінің жеке жауапкершілігі және мінез-құлық мәдениеті

Құрметті әріптестер!

Бүгін қарастырылған барлық мәселелерді біріктіретін ортақ талап – мемлекеттік қызметшінің өз мінез-құлқы үшін жеке жауапкершілігі.

Әдеп кодексін сақтауды белгілі бір тыйымдар тізбесін формальды түрде орындау деп қана қарастыруға болмайды.

Бұл – адалдыққа, әділдікке, ашықтыққа, заңды құрметтеуге және қоғам алдындағы жауапкершілікке негізделген мінез-құлық мәдениеті.

Мемлекеттік қызметшілердің қызметтік әдеп стандарттарын бұзуы заңнамада белгіленген тәртіппен тәртіптік жауаптылыққа әкеп соғуы мүмкін екенін есте ұстаған жөн.

Бұл ретте жауаптылыққа тартудан гөрі құқық бұзушылықтардың алдын алу әрқашан маңызды. Сондықтан ұжымдарда түсіндіру жұмыстарын тұрақты жүргізу, туындайтын мәселелерді әдеп жөніндегі уәкілмен талқылау, құқықтық сауаттылықты арттыру және сыбайлас жемқорлық пен өзге де құқыққа қайшы көріністерге төзбеушілік мәдениетін қалыптастыру қажет.

Қорытындылай келе, мынаны атап өткім келеді: мемлекеттік қызметші мәртебесі қоғам алдындағы жоғары жауапкершілікті көздейді.

Құмар ойындарға және бәс тігуге қатыспау, Жол жүрісі қағидаларын сақтау, тыйым салынған қоғамдық орындарда алкогольдік ішімдіктерді ішуге және қоғамға жат мінез-құлыққа жол бермеу, әріптестердің діни наным-сенімдерін құрметтеу және өз діни көзқарасын таңбау, сондай-ақ мемлекеттік қызметшілердің деструктивті сипаттағы заңсыз қызметке тартылуының алдын алу – мемлекеттік қызметшінің кәсіби және әдептік мәдениетінің маңызды құрамдас бөліктері.

Әрқайсымыз күнделікті мінез-құлқымызбен азаматтардың нақты мемлекеттік органға ғана емес, жалпы мемлекеттік қызметке деген көзқарасын қалыптастырамыз.

Сондықтан заңнаманы, қызметтік әдеп талаптарын сақтау, парасаттылық қағидаттарын ұстану және жеке жауапкершілік әрбір мемлекеттік қызметшінің қызметінің негізі болып қалуға тиіс.

Назарларыңызға рахмет!

ШЕШТІ:

Әдеп жөніндегі уәкілдің функцияларын жүзеге асыратын басшының орынбасары Қ. Байғожанованың сөз сөйлеуі назарға алынсын.

Басшының орынбасары –
Әдеп жөніндегі уәкіл

К. Байғожанова

Хаттамамен танысты:

Табиғи монополиялар мен бағаларды
реттеу бөлімінің басшысы

Кишкентаева К.М.

Табиғи монополиялар мен бағаларды
реттеу бөлімінің бас маманы

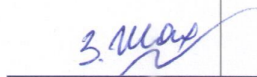
Жүсіп М.А.

Табиғи монополиялар мен бағаларды
реттеу бөлімінің бас маманы

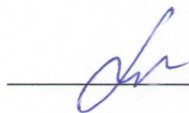
Жапарова А.А.

Табиғи монополиялар мен бағаларды
реттеу бөлімінің бас маманы

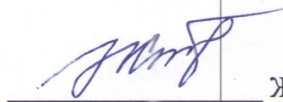
Шахметова З.Д.

Заңнаманың, талап-арыз және
ұйымдастыру жұмыстарының сақталуын
бақылау бөлімінің бас маманы

Мажитова Р.С.

Заңнаманың, талап-арыз және
ұйымдастыру жұмыстарының сақталуын
бақылау бөлімінің бас маманы

Жабагина А.М.